

Östersund

Konsten i livets slutskede

5 mars 2024 19:00

Vilka känslor vill man väcka med konsten som ställs ut människor i livets slutskede? Kultursidan fick följa med in i den nya palliativa avdelningen på Östersunds sjukhus, där extra stor vikt läggs vid patientmiljön.

• **Marcus Berglund**

Fredrik Wallin. Avdelningschef på sjukhusets nya avdelning för palliativ vård.

Bild: Marcus Berglund

På senare år har behovet av palliativa vårdplatser ökat i länet, den sortens vård som ges till obotligt sjuka patienter i livets slutskede. Nu är en ny avdelning under uppbyggnad inne i Östersunds sjukhus och den som har fått uppdraget att skapa den är avdelningschefen Fredric Wallin.

Med möjligheten att bygga en helt ny avdelning från grunden har han beslutat sig för att engagera sig i frågor som går långt utanför den medicinska vården, bland annat vilken konst som ska visas på avdelningen och i vilket syfte.

– Redan från start hade jag klart för mig att det är viktigt att skapa ett varmt och tryggt helhetsintryck för alla som kommer hit, vare sig det är patienter eller anhöriga. Det här ska egentligen kännas så långt ifrån en vårdmiljö som det bara är möjligt, säger han.

Till skillnad från sjukhusets övriga vård, som går ut på att göra människor friska, handlar den palliativa vården om att ge patienter lindring under deras sista tid i livet. Det ställer krav som

går långt utöver det medicinska, inte minst när det kommer till lokalerna som vården bedrivs i.

I sjukhuskorridorerna måste konsten samsas med många andra

Bild: Marcus Berglund

– Målsättningen är att få det hemtrevligt utan att kännas som hemma och vi har en bild av vad vi tror kan bli bra. Men det är ett sätt att tänka som vi i den medicinska personalen inte är riktigt vana vid och därför har vi inlett ett samarbete med regionens konsthandläggare runt utsmyckningen, säger Fredric Wallin.

En av utmaningarna med att ge hemtrevnad är den stora mängd skriftliga information som förväntas sitta på väggarna i en sjukhuskorridor, samt de matvagnar, sängar och den tekniska utrustning som regelmässigt ställs ut i korridorerna mellan insatser. Allt sådant har Fredric Wallin för avsikt att hålla till ett minimum på sin avdelning.

– Det finns en informationsnödighet inom vården, där väggarna blir anslagstavlor om högt och lågt, från instruktioner till allmän regioninformation. Sådant vill jag samla till avsatta platser för att frigöra ytor och därmed minska känslan av det är en institution, säger han.

Nina Tenskog är en av de konsthandläggare som jobbar med att matcha verken i regionens konstsamling mot behoven i sjukhusets nya avdelning för palliativ vård.

Bild: Marcus Berglund

Ytorna som frigörs i den processen kommer till stor del att fyllas med konst och skulpturer och det är den delen som konsthandläggaren Nina Tenskog och hennes kollegor just nu arbetar med. Önskemålet är att konsten ska bli en del av avdelningens vård, rogivande snarare än modernt provokativ.

– Eftersom patienterna här kan vara i alla möjliga åldrar, och med olika tycke och smak, har vi placerat ut både äldre och nyinköpt konst i olika tekniker. Men utan att tänja på gränser eller väcka rabalder så som samtidskonsten ibland gör, säger Nina Tenskog.

Det största verket, och som redan satts upp, kommer besökare och patienter att se redan när de kommer in på avdelningen. Det är ett målning i i två delar av konstnären Anna Renström, föreställande en veckad filt.

– En filt är varm, man kan svepa den om sig och många har minnen förknippade med det. Vi tänker att det här verket kan öppna upp för positiva tankar och minnen i den riktningen, säger Nina Tenskog.

Ett verk av Emma Wirke har hängts i en höjd som gör att besökande barn kan se det.

Bild: Marcus Berglund

Efter mötet med den målade filten handlar det om att hitta motiv till den långa sjukhuskorridorens väggar, vilket är en utmaning eftersom utrymmena mellan dörrarna ofta är små och konsten måste samsas med brandslangar, information om utrymningsvägar och annat som inte går att flytta. Men det går att anpassa sig till, anser Nina Tenskog.

– Vi vill försöka skapa ett flöde och en rytm, så att den som rör sig i korridoren och ser sig omkring kan mötas av konst, gärna också orientera sig med hjälp av den. Likaså de som är sängbundna eller rullstolsburna. Vissa av de anhöriga kommer att vara barn och därför hänger vi även verk i barnhöjd, säger hon.

I de flesta fall har konsthandläggarna bedömt att klassisk, föreställande konst är att föredra före den moderna tidens mer abstrakta uttryck där tolkningen av motiven oftare lämnas över till betraktaren. Bland de verk som har valts ut förekommer bland annat 100-åriga målningar av Ante Karlsson-Stig och nyare verk av Göran Boström, med den gemensamma nämnaren att natur och harmoni står i fokus för motiven, samt att de anknyter till miljöer som många kan känna igen sig i.

Ulla Gustavssons päron i glas hör till de skulpturer som patienter och anhöriga kan betrakta medan de befinner sig på den palliativa avdelningen.

Bild: Marcus Berglund

– Många av verken är äldre landskapsmåleri, föreställande vackra vyer, fjäll, grönska och vintermotiv. Vi har verkligen lyft fram den genren och tycker att det funkar bra, säger Nina Tenskog.

Eftersom avdelningen fortfarande är under uppbyggnad så är det fortfarande mycket som saknas innan Fredrik Wallins vision är på plats. Samtidigt har den redan full patientbeläggning, vilket innebär att en provisorisk möblering har gjorts för att möta de mer akuta behoven. Ett av rummen med provisorisk möblering är det som är avsatt för anhöriga och inkluderar en lek hörna. Eftersom rummet saknar fönster har konsthandläggarna satt upp verket "Forecast diaries" av fotokonstnären Peter Stridsberg på ena väggen, med en vy över ett storslaget kustlandskap. Det är tänkt att motverka den känsla av instängdhet som annars kan infinna sig i ett sådant utrymme. Intill lekstationen hänger en grafik av Emma Wirke i barnhöjd, föreställande barn som leker i vatten och vuxna som vilar intill.

Ett fönsterlöst rum för anhöriga får en havsvy, i form av ett foto signerat Peter Stridsberg.
Bild: Marcus Berglund

– Det är lätt att falla in i ett Disneytänk när det gäller barnen och bara visa gulliga djur, men vi tycker ändå att det kan få finnas ett litet motstånd. Något som barnen kan identifiera sig själva med, säger Nina Tenskog.

På det stora hela tror Fredric Wallin att den nya palliativa avdelningen kommer att bli väldigt fin när den väl står helt klar.

– Det är viktigt att sjukhusmiljön inte förvärrar de symptom som patienterna redan har. Jag tror att det här kommer att öppna upp avdelningen och skapa en varm och trygg frihets känsla, säger han.

• [Marcus Berglund](mailto:marcus.berglund@op.se)marcus.berglund@op.se063-161617

Följ